

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

© 2015 СТОРОНЯНСЬКА І. З., ВОЗНЯК Г. В., ПЕЛЕХАТИЙ А. О.

УДК 336:332.1:338.24.021.8

Сторонянська І. З., Возняк Г. В., Пелехатий А. О. Бюджетна політика розвитку регіонів України: особливості формування та реалізації

У статті обґрунтовано процес формування бюджетної політики регіонального розвитку. Зазначено вади та недоліки вітчизняних бюджетних резолюцій останніх років. Розглянуто еволюційний аспект формування доходів місцевих бюджетів в Україні та їх правову основу з 1990 по 2015 рр. Визначено ключові принципи реалізації бюджетної політики регіонального розвитку України. Охарактеризовано бюджет розвитку місцевих бюджетів, який є складовою спеціального фонду місцевих бюджетів та важливим інструментом реалізації бюджетної політики на регіональному рівні. Запропоновано схему формування та реалізації бюджетної політики регіонального розвитку та основні вимоги, у відповідності до яких повинна формуватися бюджетна політика регіонального розвитку. Доведено, що кінцева мета бюджетної стратегії регіону полягає в досягненні довгострокової стійкості та збалансованості регіональних бюджетів та спрямована на забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.

Ключові слова: бюджетна політика, розвиток регіону, місцеві бюджети, бюджет розвитку, стратегія.

Рис.: 1. **Бібл.:** 13.

Сторонянська Ірина Зеновіївна – доктор економічних наук, професор, заступник директора Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: istoron@i.ua

Возняк Галина Василівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, докторант Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Пелехатий Андрій Олегович – кандидат економічних наук, науковий співробітник Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

УДК 336:332.1:338.24.021.8

Сторонянская И. З., Возняк Г. В., Пелехатый А. О. Бюджетная политика развития регионов Украины: особенности формирования и реализации

В статье обоснован процесс формирования бюджетной политики регионального развития. Указаны недостатки отечественных бюджетных резолюций последних лет. Рассмотрены эволюционный аспект формирования доходов местных бюджетов в Украине и их правовая основа с 1990 по 2015 гг. Определены ключевые принципы реализации бюджетной политики регионального развития Украины. Охарактеризован бюджет развития местных бюджетов, который является составной частью специального фонда местных бюджетов и важным инструментом реализации бюджетной политики на региональном уровне. Предложены схема формирования и реализации бюджетной политики регионального развития и основные требования, в соответствии с которыми должна формироваться бюджетная политика регионального развития. Доказано, что конечная цель бюджетной стратегии региона заключается в достижении долгосрочной устойчивости и сбалансированности региональных бюджетов и направлена на обеспечение социально-экономического развития региона.

Ключевые слова: бюджетная политика, развитие региона, местные бюджеты, бюджет развития, стратегия.

Рис.: 1. **Библ.:** 13.

Сторонянская Ирина Зеновьевна – доктор экономических наук, профессор, заместитель директора Института региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины (ул. Козельницкая, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: istoron@i.ua

Возняк Галина Васильевна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, докторант Института региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины (ул. Козельницкая, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Пелехатый Андрей Олегович – кандидат экономических наук, научный сотрудник Института региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины (ул. Козельницкая, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

UDC 336:332.1:338.24.021.8

Storonyanska I. Z., Voznyak G. V., Pelechatyj A. O. Budgetary Policy for Development of Regions of Ukraine: Features of Establishing and Implementing

The article substantiates the process of establishing the budget policy for regional development. Weaknesses of national budgetary resolutions over the recent years have been specified. The evolutionary aspect of generation of incomes to the local budgets in Ukraine and their legal basis from 1990 to 2015 have been considered. Key principles for implementing the budgetary policy of regional development of Ukraine have been identified. The budget for development of the local budgets has been characterized, which is a component of the special fund of the local budgets and an important tool for the implementation of budgetary policy at the regional level. A scheme of establishing and implementing the budgetary policy for regional development together with the basic requirements, in accordance with which the budgetary policy for regional development should be established, have been proposed. It has been proven that the ultimate goal of the budgetary strategy in the region is to achieve the long-term sustainability and balancing of the regional budgets and is to be aimed at ensuring the socio-economic development of region.

Key words: budgetary policy, regional development, local budgets, development budget, strategy.

Figure: 1. **Bibl.:** 13.

Storonyanska Iryna Z. – Doctor of Science (Economics), Professor, Deputy Director, Institute of Regional Research named after V. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine (vul. Kozelnytska, 4, Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: istoron@i.ua

Voznyak Galyna V. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Candidate on Doctor Degree, Institute of Regional Research named after V. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine (vul. Kozelnytska, 4, Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: gvoznjak@gmail.com

Pelechatyj Andrii O. – Candidate of Sciences (Economics), Research Associate, Institute of Regional Research named after V. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine (vul. Kozelnytska, 4, Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: Pelechatyj_A@i.ua

Своєчасність даної проблематики продиктована, з одного боку, відсутністю належного теоретичного забезпечення та практичного інструментарію здійснюваних реформ у державі, які є запорукою сучасного етапу розвитку регіонів зокрема і держави загалом, з іншого – необхідністю всебічного врахування регіональних інтересів у силу динамічних змін у соціально-економічному розвитку держави та її регіонів під впливом процесів глобалізації, європейської інтеграції та змін у суспільно-політичному житті України з кінця 2013 р. і по теперішній час.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що питанням впливу бюджетної політики на економічний розвиток країни та її регіонів, особливостям її формування та реалізації присвячена значна кількість робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів: І. Луніної [1], А. Лисяк [2], Ю. Ковбасюка, К. Ващенко, В. Толкованова [3], К. В. Васьківської [4], Р. Барро [5], С. Девараджан [6]. Систематизація наукового доробку з досліджуваної проблематики свідчить про те, що в переважній більшості увага акцентується на загальних теоретико-методологічних засадах розвитку бюджетної політики в масштабах країни, або досліджуються конкретні питання регіонального розвитку, але недостатньо уваги приділяється формуванню бюджетної політики розвитку та механізмам її реалізації на рівні адміністративно-територіальних одиниць.

Метою статті є з'ясування особливостей формування та реалізації бюджетної політики розвитку регіонів України, виявлення основних проблем її здійснення та обґрунтування шляхів їх вирішення шляхом формування бюджетної стратегії регіону.

Специфіка бюджетної політики на регіональному рівні проявляється в тісному сплетінні процесів планування, реалізації та контролю органів місцевого самоврядування за формуванням і використанням місцевих бюджетів. Бюджетна політика регіонального розвитку, за своєю природою, реалізуючи функції держави, виступає в єдності із соціально-економічною стратегією і тактикою держави, спрямованою на розвиток, що гарантує існування функціонального зв'язку та єдність цілей і завдань.

Формування бюджетної політики регіонів України лежить у правовому полі бюджетної політики країни, напрями якої на наступний рік визначаються посланням Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України (на приклад на 2015 рік) [7]. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування визначаються БКУ [8], Законом України про державний бюджет на відповідний рік, Законом України «Про місцеве самоврядування» [9], рішеннями місцевих рад і локальними актами. Формування бюджетної політики розпочинається, насамперед, із визначення пріоритетів на наступний (чи декілька наступних) періодів, які будуть досягнуті при її реалізації. Документом, який рамково окреслює можливості держави та її регіонів та ув'язує їх із потребами та цілями розвитку, є бюджетна резолюція (Основні напрями бюджетної політики на наступний рік), яка до 1 червня року, що передує плановому, згідно із ст. 33 БКУ передається КМУ до ВРУ для парламентських слухань бюджетної політики

на наступний бюджетний період. До слова, аналіз вітчизняних бюджетних резолюцій останніх років засвідчив існування низки вад і недоліків, серед яких чітко простежуються:

- ✦ систематичне порушення термінів затвердження, передбачених законом;
- ✦ недостатній рівень відкритості, прозорості та обговорення із суспільством бачення урядом майбутнього держави;
- ✦ огляд економічного стану розвитку економіки України та її регіонів практично відсутній, а перелік показників (номінальний ВВП, темпи зростання реального ВВП, індекс споживчих і виробничих цін, рівень безробіття, курс гривні до долара США) не вирізняється особливою достовірністю;
- ✦ викликають також питання щодо визначення рівня державного боргу та механізмів його обслуговування;
- ✦ відсутність інформації щодо конкретного розміру частки перерозподілу ВВП через доходи зведеного бюджету та конкретизації розмірів мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення;
- ✦ надмірний перелік пріоритетів не підкріплений достатніми обсягами фінансування та можливостями української економіки;
- ✦ відсутність оцінки наслідків до державного та місцевих бюджетів, яка б ґрунтувалася на сценаріях розвитку української економіки тощо.

Іншими словами, такий важливий документ у системі бюджетування, який повинен виконувати завдання, визначені БКУ, на жаль, перетворився в «бюрократичну формальність» та потребує серйозного вдосконалення, а бюджетна політика, сформована на такій методологічній базі, не відповідає достатньою мірою вимогам стратегічних завдань економічного та соціального розвитку держави та її регіонів.

Зміцнення інституту регіонального розвитку в Україні значною мірою залежить від того, чи будуть створені умови для фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, основу якої становлять доходи місцевих бюджетів. Так, відповідно до ст. 63 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [9] доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел і закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Доходи місцевих бюджетів районних рад у містах (у разі їх створення) формуються відповідно до обсягу повноважень, що визначаються відповідними міськими радами.

Аналіз засвідчив, що процес забезпечення нормативно-правової бази формування місцевих бюджетів розпочався з набуттям незалежності, а впродовж останніх 20 років активно вдосконалювався. Систематичною проблемою, яка супроводжує з року в рік процес формування доходів місцевих бюджетів, є відсутність балансу між повноваженнями, покладеними на органи місцево-

го самоврядування, та фінансами, що спрямовуються на їх виконання. У результаті більшість територіальних громад є дотаційними, а місцеве самоврядування – неідеальне. Хронічний дефіцит фінансових ресурсів, недосконала структура доходів місцевих бюджетів, непрозорі принципи побудови міжбюджетних відносин – чинники, що визначають особливості формування місцевих бюджетів в Україні впродовж тривалого періоду часу.

Основні зміни в частині формування доходів місцевих бюджетів та вдосконалення міжбюджетних відносин, запроваджені реформами 2001, 2010 рр., сприяли розширенню ресурсної бази місцевих бюджетів, змінам у системі обмежень щодо здійснення запозичень, зміні співвідношень між кошиками 1 та 2 і механізму їх формування, передачі місцевих податків і зборів до спеціального фонду і т. ін., однак не дозволили докорінно вирішити проблему фінансової залежності органів місцевого самоврядування від фіскальних рішень «центральної» влади [10]. Варто наголосити, що бюджетно-податкові новації 2010–2011 рр. в основному стосувалися регіональних бюджетів (обласних, міст Києва та Севастополя, АРК), у той час як бюджети територіальних громад – не зазнали суттєвих змін. Тому бюджетна реформа 2015 р. була логічним продовженням попередніх та вимогою часу.

Попри свою незворотність, процеси бюджетної децентралізації все ще не вирізняються системністю та не сприяють стимулюванню місцевої влади до нарощення власних дохідних джерел. На підтвердження сказаного зазначимо, що на 2015 р. доходи місцевих бюджетів сформовано із урахуванням змін, внесених до Бюджетного і Податкового кодексів України [11]. Нова модель формування місцевих бюджетів повинна забезпечити реалізацію бюджетної децентралізації: збільшити обсяги фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування, підвищити рівень фінансування власних і делегованих повноважень громад тощо.

Важливим інструментом впливу на динаміку економічного зростання регіонів є бюджетні видатки. Запорукою збалансованості бюджету як інструменту соціально-економічного розвитку регіону є його ефективне планування та досягнення результату відповідно до цілей бюджетного призначення. Проведене дослідження засвідчило існування, впродовж останніх років в Україні, системних протиріч між офіційними деклараціями та практикою реалізації бюджетної політики на регіональному рівні: посилення фіскальної централізації та надмірної залежності органів місцевого самоврядування від рішень центральної влади. У цьому ключі бюджетна політика впродовж багатьох років носить чітко виражену соціальну спрямованість, що свідчить про підтримку, а не розвиток регіонів.

Реалізація бюджетної політики на регіональному рівні – це постійний процес досягнення заданих цілей шляхом задіяння механізмів, функціональна структура яких, у тому числі, визначається рівнем розвитку фінансових відносин «держава – регіони». Цілком очевидно, що кожен механізм – це сукупність засобів, ресурсів, методів, які обираються відповідно до наперед визна-

чених цілей (від реалістичності яких залежить ефективність реалізації бюджетної політики). Серед ключових принципів реалізації бюджетної політики регіонального розвитку України повинні бути:

- ✦ *принцип відкритості та прозорості* в питаннях формування та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку території;
- ✦ *принцип державно-приватного партнерства*, за якого органи влади на «місцях», бізнес-структури та громадськість беруть на себе зобов'язання щодо виконання поставлених завдань задля досягнення цілей розвитку;
- ✦ *принцип збереження балансу інтересів* усіх учасників реалізації стратегії розвитку: громади, влади, бізнесу;
- ✦ *принцип узгодження тактики та стратегії* при реалізації проектів розвитку.

У контексті нашого дослідження неможливо оминути увагою важливий інструмент реалізації бюджетної політики на регіональному рівні – бюджет розвитку, який є складовою спеціального фонду місцевих бюджетів, доходи якого формують джерела, визначені ст. 71 БКУ, а видатки призначені для проведення інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом здійснення капітальних вкладень та фінансування різноманітних програм соціально-економічного розвитку. Попри чітку регламентацію правових основ функціонування бюджету розвитку місцевих бюджетів України, доводиться констатувати низьку ефективність цього інструменту реалізації бюджетної політики регіонального розвитку, позаяк надмірна розпороченість бюджетних коштів, відсутність уніфікованих засад формування та функціонування системи державних інвестицій і забезпечення їх цільового використання дають змогу маніпулювати використанням капітальних вкладень. Щоправда, на 2015 р. державна підтримка соціально-економічного розвитку регіонів здійснюватиметься в межах коштів, передбачених бюджетною програмою «Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України», обсяг якої визначено на рівні 4500,0 млн грн. Вважається, що в умовах обмеженого фінансового ресурсу концентрація капітальних видатків в одній бюджетній програмі сприятиме вирішенню нагальних питань розвитку як держави, так і регіонів та ефективному використанню наявного ресурсу для задоволення суспільних потреб населення [12].

Ведучи мову про реалізацію бюджетної політики в контексті забезпечення економічного зростання регіонів, доцільно згадати про «концепцію двох бюджетів», яка набула широкого застосування в багатьох економічно розвинених країнах світу. Фундатором даної концепції є відомий американський економіст Пітер Ф. Друкер, який вважав, що успішне лідерство в економіці потребує відповідного планування фінансової діяльності та бюджетної політики, а це вимагає двох самостійних бюджетів: перший – звичайний бюджет, кошторис поточних витрат; другий – спеціальний бюджет витрат майбутнього розвитку, відмінною рисою якого повинна бути стабільність «і в добрі, і в погані часи» [13]. Така

концепція передбачає застосування низки інструментів: банки розвитку, стабілізаційні та інвестиційні фонди, бюджет розвитку. Для України концепція «двох бюджетів» не набула широкого визнання, однак на місцевому рівні цей інструмент реалізації бюджетної політики є процедурно врегульований та інституційно зрозумілий.

Щодо міжбюджетних відносин, то пріоритетним напрямом реалізації бюджетної політики залишається стратегічне планування економічного розвитку регіонів на основі розроблення середньо- та довгострокових бюджетних програм соціально-економічного розвитку, які повинні передбачати в тому числі й сценарії можливого повторного погіршення економічної кон'юнктури; створення умов і стимулів для розвитку інновацій; підвищення якості людського капіталу тощо.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що успішність реалізації функцій держави в частині забезпечення економічного зростання регіонів залежить від формування та реалізації бюджетної стратегії регіону. Відповідно до чинного законодавства України при формуванні бюджету на наступний фінансовий рік уряд розробляє основні напрями бюджетної політики та соціально-економічний прогноз. Однак, на глибоке переконання авторів, такий підхід є необхідним, але недостатнім для вироблення ефективної бюджетної політики розвитку. Справа в тому, що напрями бюджетної політики – ще не означає інтенсивності дій влади, а прогноз – це показники, які далеко не є цілями бюджетної політики (оскільки цілі передбачають наявність плану дій для досягнення результату). У контексті сказаного видається, що було б доречно запровадити такий документ, як «Бюджетна стратегія регіону», яка б затверджувалася на перспективу, щорічно б коригувалася на законодавчому рівні, містила б кількісні індикатори соціально-економічного розвитку регіону. Попри відсутність у чинних нормативних актах України терміна «бюджетна стратегія регіону», видається, що його запровадження дозволило б зняти низку питань, пов'язаних із інвестиційними ризиками, діловою активністю в регіоні, реалізацією інноваційних проектів тощо. І тут доцільно визначитися із інституційними засадами бюджетної стратегії, які б ураховували напрями та параметри розвитку регіонів. Логіка формування та реалізації бюджетної політики регіонального розвитку представлена на *рис. 1*.

З метою створення оптимальних умов управління регіональним розвитком, відповідно до стандартів регіональної політики європейських держав, забезпечення передумов дієвого суспільного розвитку та фінансово-економічної стабільності в регіонах, доцільним є запровадження стратегічного бюджетного планування. Причому така бюджетна стратегія повинна:

- ✦ узгоджуватися зі стратегією соціально-економічного розвитку території;
- ✦ часовий діапазон передбачення має співпадати зі стратегією розвитку;
- ✦ містити різні сценарії розвитку (можуть відрізнятися темпами розвитку економіки регіону, інвестиційною активністю тощо);

- ✦ містити показники стійкості бюджету;
- ✦ включати довгострокове передбачення доходів та видатків місцевих бюджетів;
- ✦ містити бачення щодо вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіону в процесі реалізації бюджетної політики.

Бюджетна політика регіонального розвитку повинна бути спрямована на активізацію ділової активності в регіоні, зростання власних надходжень до бюджету та підвищення ефективності використання бюджетних коштів. У класичному випадку розрізняють дохідну та видаткову бюджетну політику.

Для дохідного типу бюджетної політики на регіональному рівні характерна одна особливість: ключовим напрямом нарощення дохідної бази місцевих бюджетів є збільшення трансфертів, збільшення фінансування регіональних програм розвитку та активізація внутрішніх джерел наповнення бюджету, тобто видатки плануються під обсяги доходів. У той час як видатковий тип бюджетної політики регіону враховує стратегію і тактику бюджетного планування, виконання та контролю за видатками бюджету: спочатку планують обсяги послуг, а вже потім під них – дохідні джерела.

Досягнення стратегічних цілей бюджетної політики регіону передбачає вирішення завдань у сфері регіональних фінансів, ключовими серед яких є: забезпечення надходжень до місцевих бюджетів, достатніх для виконання функцій держави та місцевого самоврядування; модернізація системи управління суспільними фінансами та підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Загалом, формування ефективної бюджетної політики регіонального розвитку передбачає вироблення нової моделі фінансових відносин, адекватних реалізації комплексу цілей та завдань стратегії розвитку. Бюджетна політика регіонального розвитку повинна формуватися з дотриманням таких вимог:

- ✦ пріоритети бюджетної політики розвитку регіонів мають носити довгостроковий характер, причому на етапі розробки бюджету на наступний рік – лише уточнюватися;
- ✦ заходи мають спрямовуватись на досягнення стійкого соціально-економічного розвитку регіонів, у тому числі покращення рівня життя населення за рахунок надання якісних суспільних послуг;
- ✦ з метою ефективного витрачання бюджетних коштів пріоритети бюджетної політики повинні узгоджуватися з параметрами розвитку регіону та пріоритетними завданнями бюджетної політики країни (*Основні напрями бюджетної політики на наступний рік*) і при цьому мають бути нечисленими.

На думку авторів, кінцева мета бюджетної стратегії регіону лежить у площині створення умов для досягнення довгострокової стійкості та збалансованості регіональних бюджетів, а також забезпечення соціально-економічного розвитку регіону на довготривалу перспективу. Для цього доцільно закріпити *орієнтири* реалізації бюджетної

Рис. 1. Схема формування та реалізації бюджетної політики регіонального розвитку

Джерело: складено авторами.

політики регіону (обсяги розподілу бюджетних ресурсів на розвиток, на забезпечення фінансової стійкості, гранично допустимий обсяг дефіциту бюджету тощо). Для якомога ширшої реалізації пріоритетів розвитку регіонів (*визначені в Державній стратегії регіонального розвитку*), безумовно, слід підвищувати якісний рівень функціонування бюджетної політики шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів; бюджетних програм; удосконалювати методологію програмно-цільового планування бюджету, і що не менш важливо – застосовувати дієві підходи до управління бюджетними

коштами. Визначення заходів для досягнення цілей слід здійснювати за такими напрямками: формування доходів, виконання видатків, управління місцевим боргом та вдосконалення міжбюджетних відносин. Окрім виконання поточних завдань, бюджетна стратегія регіону повинна задавати вектор та динаміку змін видатків бюджету на розвиток. Безумовно, що фактичні показники виконання бюджетної стратегії піддаються постійному моніторингу та співставленню з плановими.

Бюджетна стратегія регіону покликана забезпечити посилення впливу бюджетної системи на соціально-економічний розвиток регіону шляхом визначення захо-

дів, яких потрібно вжити для підвищення рівня збалансованості й прозорості бюджету, ефективності витрачання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого державного фінансового контролю.

У підсумку додамо, що бюджетна політика повинна бути спрямована на концентрацію фінансових ресурсів для вирішення завдань розвитку регіонів, з іншого боку, вона має забезпечити стабільність в соціальній сфері, фінансово-бюджетну самостійність органів місцевого самоврядування. Ефективна бюджетна політика є ключовою умовою соціально-економічного розвитку як у регіонах, так і в країні в цілому. Вона повинна формуватися з урахуванням параметрів розвитку території, бюджетних пріоритетів та врахування необхідності виконання державою головних функцій. З іншого боку, бюджетна політика повинна бути спрямована на встановлення умов для активізації економічного зростання за рахунок формування сприятливого макроекономічного середовища, забезпечення стабільності місцевих фінансів, формування бюджету за принципом середньострокового бюджетного планування з чіткими фіскальними та видатковими орієнтирами. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Луніна І. О.** Державні фінанси України та їх вплив на економічний розвиток : наук. доп. / І. О. Луніна, О. В. Короткевич, Т. П. Вахненко / НАН України; Інститут економічного прогнозування. – К., 2000. – 96с.
2. **Лисяк Л.** Концептуальні засади бюджетної політики у сфері державних видатків / Л. Лисяк // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 358–364.
3. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [Редкол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.]; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2014. – 128 с.
4. **Васьківська К. В.** Бюджетне фінансування регіональних програм соціально-економічного розвитку / К. В. Васьківська, О. І. Децик, І. В. Кохан // Ефективна економіка. 2015. – № 1 [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3715>
5. **Barro, R.** Economic Growth in a Cross Section of Countries / R. Barro // *Quarterly Journal of Economics*. – 1991. – № 106. – P. 407–444.
6. **Devarajan, S.** The Composition of Public Expenditure and Economic Growth / S. Devarajan, V. Swaroop, H. Zou // *Journal of Monetary Economics*. – 1996. – № 37. – P. 313–344.
7. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_giper_new.pdf
8. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-вр (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80+->
10. **Возняк Г. В.** Місцеві бюджети як фінансова основа розвитку регіонів України: проблеми формування та напрями вдосконалення / Г. Возняк // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Випуск 9(33). – Ч. 4. – С. 96–107.

11. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-viii>

12. Як рахують місцеві бюджети у 2015 році? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infoprostir.com.ua/archives/58790>

13. **Друкер П. Ф.** Задачи менеджмента в XXI веке / Питер Ф. Друкер. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. – 124 с.

REFERENCES

- Barro, R. "Economic Growth in a Cross Section of Countries". *Quarterly Journal of Economics*, no. 106 (1991): 407-444.
- Devarajan, S., Swaroop, V., and Zou, H. "The Composition of Public Expenditure and Economic Growth". *Journal of Monetary Economics*, no. 37 (1996): 313-344.
- Druker, P. F. *Zadachi menedzhmenta v XXI veke* [The objectives of management in the XXI century]. Moscow: Viliams, 2000.
- Lunina, I. O., Korotkevych, O. V., and Vakhnenko, T. P. *Derzhavni finansy Ukrainy ta yikh vplyv na ekonomichniy rozvytok* [Ukraine's public finances and its impact on economic development]. Kyiv, 2000.
- Lysiak, L. "Kontseptualni zasady biudzhetnoi polityky u sferi derzhavnykh vydatkiv" [Conceptual framework of fiscal policy in public spending]. *Formuvannya rynkovoi ekonomiky v Ukraini*, no. 19 (2009): 358-364.
- [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80+->
- [Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-viii>
- Mistseve samovriaduvannya v Ukraini: suchasnyi stan ta osnovni napriamy modernizatsii* [Local government in Ukraine: Current State and main directions of modernization]. Kyiv: NADU, 2014.
- "Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi" [On the internal and external situation of Ukraine in 2015]. http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_giper_new.pdf
- Vaskivska, K. V., Detsyk, O. I., and Kokhan, I. V. "Biudzhette finansuvannya rehionalnykh prohram sotsialno-ekonomichnoho rozvytku" [State funding regional socio-economic development]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3715>
- Vozniak, H. V. "Mistsevi biudzhety iak finansova osnova rozvytku rehioniv Ukrainy: problemy formuvannya ta napriamy vdoskonalennia" [Local budgets as the financial basis of regions of Ukraine: problems of formation and areas of improvement]. *Ekonomichni nauky. Seriya «Oblik i finansy»*, vol. 4, no. 9 (33) (2012): 96-107.
- "Yak rakhuiut mistsevi biudzhety u 2015 rotsi?" [How to figure out the local budgets in 2015?]. <http://infoprostir.com.ua/archives/58790>